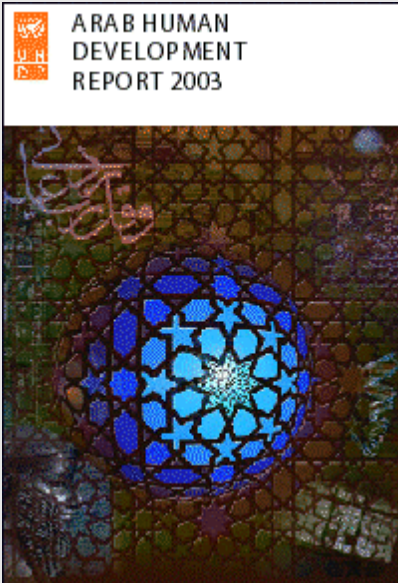

Arab Human Development Report 2003 *Sammanfattning*

ARAB HUMAN
DEVELOPMENT
REPORT 2003

FNs utvecklingsprogram UNDP utger årligen den uppmärksammade rapporten om mänsklig utveckling "Human Development Report". Sedan förra året utger UNDP också en särskild rapport över arabvärlden, *Arab Human Development Report*. Arab Human Development Report 2003 ger särskild fokus på byggandet av ett kunskapssamhälle i arabvärlden. Rapporten är skriven av erkända arabiska forskare och politiska analytiker och arabiska läsare utgör den primära målgruppen.

I den arabiska regionen bor fem procent av jordens befolkning men där produceras enbart en procent av världens böcker. Rapporten finner att arabvärlden ligger långt efter andra delar av världen inom vetenskaplig och teknologisk utveckling. Det genomsnittliga stödet till forskning och utveckling är enbart 0,2 procent av BNP, censur på böcker, tidningar och tidskrifter är

vanligt och efter den 11 september 2002 har den personliga yttrandefriheten ytterligare begränsats i många arabiska länder, vilket resulterat i ökad isolering vad gäller värderingar och idéer från övriga världen.

I detta numer av Globalt Perspektiv återger vi rapportens sammanfattning.

Den första Arab Human Development Report (AHDR 2002) lyfter fram de allra viktigaste utvecklingsförändringar som kännetecknar arabvärlden i början av det tredje millenniet. Denna andra rapport fortsätter processen genom att djupgående granska en av dessa förändringar: byggandet av ett kunskapssamhälle i arabländer.

AHDR syftar till att främja mänsklig utveckling i arabvärlden. Som en del av en pågående uppsikt över mänsklig utveckling i regionen, granskar den här rapporten några av de mest framträdande trenderna och händelserna på global, regional och nationell nivå som påverkar mänsklig utveckling i arabvärlden 2002-2003. Rapportens erinran är en detaljerad studie av en av tre huvudsakliga föränd-

ringar som kännetecknar regionen: den växande kunskapsklyftan. Den börjar med att redovisa den begreppsmässiga grunden för ett arabiskt kunskapssamhälle och går vidare med att utvärdera kraven för,

A Year of Loss, Re-examining Civil Liberties since September 11

"..over the last year the US government has taken a series of actions that have gradually eroded basic human rights protections in the United States, fundamental guarantees that have been central to the US constitutional system for more than two hundred years."

(American) Lawyers for Human Rights.

och utbredningen och framtagandet av kunskap i arabländer i början av det 21:a århundradet. Vidare analyseras den kulturella, ekonomiska, sociala och politiska miljö som påverkar kunskapsförvärvet i regionen i detta kritiska vägval i dess historia. Den sista delen av denna analys kulminerar i en strategisk vision som tecknar

hållpunkterna i en bred social reformprocess för att upprätta ett kunskapsbaserat samhälle i arabländerna.

En ettårig översikt av mänsklig utveckling

Två bakslag och början på reformer

En översikt över global och regional utveckling sedan publiceringen av AHDR 2002 betonar att utvecklingsutmaningarna i form av bristerna i kunskap, frihet och starkare ställning för kvinnor är fortsatt allvarliga. De här utmaningarna har till och med blivit påtagligare när det gäller frihet.

Efter de blodiga händelserna den 11 september och förlusterna av oskyldiga liv i strid mot alla av människor utformade och gudomliga lagar, har ett antal länder vidtagit extrema säkerhetsåtgärder och policy som en del av ”kriget mot terrorismen”. Dessa åtgärder och policy överskred emellertid sina ursprungliga mål och resulterade i en urholkning av medborgerliga och politiska friheter i många länder i världen, i synnerhet USA, vilka ofta betyder mindre välfärd för araber och muslimer som bor, studerar eller reser utrikes, avbryter kulturellt utbyte mellan arabvärlden och västvärlden och fråntar unga araber möjligheten att förvärva kunskaper.

Mohammad Hassanein Heikal

The bell rung by the AHDR and heard by Arabs and other people the world over carried echoes of all the bells ringing through our lives. It was a call to knowledge and learning, an announcement of the last chance to join the trip to the future, an appeal for cleansing, an injunction to make way for an urgent priority, and finally a forewarning of imminent danger – urging us to hasten to douse the flames of a still-small fire waiting to engulf the region in a formidable blaze.

Bland de första effekterna av dessa åtgärder var den kraftfulla minskningen av arabiska studenter som studerade i USA. Siffror tillgängliga från ett antal arabiska legationer visar på att antalet arabiska studenter i Amerika sjönk mellan 1999 och 2002 med i genomsnitt 30 procent.

En av de värsta konsekvenserna av frihetsbegränsande åtgärder i i-länder är att de gav myndigheterna i en del arabländer ytterligare en ursäkt att stifta nya lagar som minskar den medborgerliga och politiska friheten. Arabländerna som grupp antog en utökad definition av terrorism, som förutsatte institutionell utformning på regional nivå i ”The Arab Charter against Terrorism”. Denna stadga kritiserades i arabiska och internationella mänskliga rättighetskretsar, då dess utökade definition öppnar dörrarna för missbruk. Den tillåter censur, begränsar tillgången till Internet, och begränsar tryckning och publicering. Vidare förbjuder inte stadgan explicit användandet av tortyr, eller ger möjlighet att ifrågasätta legitimiteten av arresteringarna. Vidare skyddar den inte personlig frihet, då den inte erfordrar något domstolsbeslut eller

dylikt för att tillåta telefonavlyssning av individer eller grupper (*Amnesty International*).

Israel ockuperar ånyo palestinska territorier, tillfogar fruktansvärda mänskliga förluster och materiell förstörelse, och begår därigenom vad en mycket respekterad mänskliga rättighets-organisation kallar ”krigsförbrytelser” (*Human Rights Watch*, 2002). Från september 2002 till april 2003 dödade israeliska ockupationsstyrkor 2 405 palestinska medborgare och skadade 41 000 andra. Huvuddelen av de dödade (85%) var civila. En stor del av dem (20%) var barn. UNICEF beräknar att 7 000 barn skadades och att 2 500 personer, av vilka 500 var barn, fick permanenta handikapp.

En koalition under ledning av USA och Storbritannien invaderade och ockuperade Irak, vilket blev en ny utmaning för Iraks folk och för regionen. Det enda sättet att möta den utmaningen är att tillåta det irakiska folket att utöva sina grundläggande rättigheter i enlighet med internationell rätt, att frigöra sig från ockupation, att återskapa sitt välstånd, under ett system av gott regeringsutövande som representerar det irakiska folket och ser till att deras land återuppbyggs från perspektivet mänsklig utveckling.

I kontrast till ansträngningar att utifrån ge ny struktur åt regionen, är syftet med AHDR-serien att utkristallisera en strategisk vision genom en samhällelig innovationsprocess som inifrån utformar omstruktureringen av regionen, och främjar arabisk mänsklig utveckling. Sådan reform inifrån, baserad på omfattande självkritik, är mycket mera rejält och hållbar.

När det gäller intern utveckling i arabländerna, uppnåddes framsteg inom kvinnors avancemang och, i några aspekter, folkligt deltagande. Kvinnors representation ökade i några parlament och i högre myndighetspositioner. Ett antal arabländer genomförde parlamentsval, för några av dem för första gången på decennier. Än så länge är dessa ljusglimtar, till viss del beledsagade av gryende medvetenhet om behovet av reformer, undanskymda av nya motgångar inom områdena åsiktsfrihet, yttrandefrihet och organisationsfrihet.

United Nations High Commissioner for Human Rights

The late UN human rights chief, Sergio Vieira de Mello, emphasised that the Ôwar on terror' was exacerbating prejudices around the world, increasing discrimination against Arabs and damaging human rights in industrialised and developing countries.

The late UN human rights chief, Sergio Vieira de Mello, emphasised that the Ôwar on terror' was exacerbating prejudices around the world, increasing discrimination against Arabs and damaging human rights in industrialised and developing countries.

Vid bedömning av det nuvarande läget för regionalt samarbete, finner rapporten att integration inom arabvärlden fortsätter att ligga långt efter det målet den första Arab Human Development Report kallade ”An Arab Free Citizenship Zone”.

*Report of Human Rights Watch 2002,
Jenin: IDF Operations*

“There is strong prima facie evidence that in some of the cases documented grave breaches of the Geneva Conventions, or war crimes, were committed.”

Att bygga ett kunskapssamhälle i arabländer

Kunskapens status i arabvärlden

Ett kunskapsbaserat samhälle är ett samhälle där kunskapsspridning, kunskapsproduktion och kunskapsstillämpning blir den samordnande principen i alla aspekter av mänsklig aktivitet: kultur, samhälle, ekonomi, politik och privatliv. Kunskap kan idag hjälpa till att utöka omfattningen av mänskliga friheter, höja kapaciteten att garantera dessa friheter genom gott regeringsutövande och uppnå högre moraliska mänskliga mål inom rättsordning och mänsklig värdighet.

Genom att ställa mot varandra detta kunskapssamhälle och kunskapsstillståndet i arabländer, fördjupar sig rapporten noggrant på de två huvudsakliga komponenterna i kunskapsförvärvandet: spridning och produktion.

Kunskapsspridning:

Spärrar i utbildningen, ljuspunkter i media

De huvudsakliga områdena i kunskapsspridningsprocessen i arabländer, (socialisering och uppfostran, utbildning, media och översättning), kännetecknas av djupt inrotade sociala, institutionella, ekonomiska och politiska hinder. Anmärkningsvärt bland dessa är de begränsade resurserna tillgängliga för individer, familjer och institutioner och de påtvingade inskränkningarna. Resultatet har blivit att dessa processer ofta stapplar och klarar inte av att bereda en samhällsmiljö nödvändig för kunskapsproduktion.

Studier indikerar att den vanligaste formen av barnuppfostran i arabiska familjer är den auktoritära formen förenad med överbeskyddande. Detta reducerar barns oberoende, självförtroende och sociala kompetens, och fostrar till passivitet och osäkerhet att fatta beslut. Allra mest påverkar den barnens tänkande genom att undertrycka ifrågasättande, utforskning och initiativ.

Arabländerna kännetecknades av imponerande framsteg vad gäller utbildningens kvantitativa expansion under 1900-talets andra halva, men dessa är fortfarande blygsamma i jämförelse med andra u-länder eller med behov av mänsklig utveckling. Ett stort antal analfabeter fortsätter att finnas bland kvinnor, särskilt i några av de minst utvecklade arabländerna. Många barn har fortfarande inte tillgång till grundutbildning. Högre utbildning karakteriseras av minskad

inskrivning, och de offentliga anslagen till utbildning har faktiskt minskat sedan 1985.

I samtliga fall är likväl den viktigaste utmaningen den arabisk utbildningen möter dess minskade kvalitet.

Massmedia är den viktigaste aktören för den allmänna utbredningen av kunskap men ännu har arabländer mindre informationsmedier i relation till befolkningen (antalet dagstidningar, radio och tv-apparater per 1000 invånare) i förhållande till världsgenomsnittet. Där finns mindre än 55 dagstidningar per 1000 invånare, i jämförelse med 285 dagstidningar per 1000 personer i i-länder.

I de flesta arabländer verkar media i en miljö som tydligt begränsar pressfrihet, yttrande- och opinionsfrihet. Journalister får känna av lagstridiga trakasserier, hotelser och även fysiska hot, censur är utbredd och tidningar och tv-kanaler stängs godtyckligt. De flesta mediainstitutioner är statsägda, särskilt radio och tv.

De senaste två åren har emellertid den arabiska informationsmiljön kännetecknats av vissa förbättringar, orsakad av en gryende konkurrens. Fler självständiga dagstidningar har kommit fram och utmanar den gamla statsstödda pressens järngrepp på den politiska opinionen, nyheter och information. Med baser utomlands kan dessa tidningar undgå statlig censur. Några privata satellitkanaler har startat för att tävla mot statsmonopol. Det viktigaste kännetecknet för dessa nya informationskanaler är att de sänder på arabiska, och därmed når det största segmentet av den arabiska publiken.

De nya informationskanalerna drar nytta av det betydande förarbete som flera arabländer har gjort inom infrastrukturområdet. Emellertid går den allmänna tendensen mot den lägsta nivån enligt världstandard. Antalet telefonlinjer i arabländer är knappt en femtedel av nivån i i-länderna. Tillgången till digitala media är också bland de lägsta i världen. Det finns enbart 18 datorer per 1000 invånare i regionen, jämfört med det globala genomsnittet på 78,3 per 1 000 personer och enbart 1,6 procent av befolkningen har tillgång till Internet. Dessa indikatorer tyder knappast på en tillräcklig nivå av beredskap för tillämpning av informationsteknologi för kunskapsspridning.

Översättning är en av de viktigaste kanalerna för spridning av information och kommunikation med resten av världen. Översättningsverksamheten i arabvärlden förblir statisk och kaotisk. I genomsnitt pu-

blicerades enbart 4,4 översatta böcker per en miljon människor under 1980-talets första fem år (mindre än en bok per miljon människor varje år), medan motsvarande antal i Ungern var 519 böcker per en miljon människor och i Spanien 920 böcker.

Kunskapsproduktion: Mager output, skymtar av kreativitet

Att föra över kunskapsstillgångar till kunskapskapital kräver produktion av ny kunskap inom alla områden: inom naturvetenskap och samhällsvetenskap, konst, humaniora och alla andra former av social aktivitet.

Data i rapporten berättar om stagnation i vissa delar av kunskapsproduktion, särskilt inom vetenskaplig forskning. Förutom en begränsad produktion hålls vetenskaplig forskning tillbaka i arabländer genom svag grundforskning och den nästan totala frånvaron av avancerad forskning inom områden som informationsteknologi och molekylär biologi. Den lider också av bedrövliga anslag för forskning och utveckling (nuvarande statliga kostnader för forskning och utveckling överskrider inte 0,2 procent av BNP, varav huvuddelen enbart går åt till löner), dåligt institutionellt stöd och en politiskt och social miljö fientlig mot vetenskapens utveckling och främjande. Regionens kår av kvalificerade utbildade är relativt liten. Antalet vetenskapsmän och ingenjörer som arbetar inom forskning och utveckling i arabländer är inte fler än 371 per en miljon medborgare. Detta är mycket lägre än det globala genomsnittet på 979 per miljon. Antalet studenter som skrivit in sig på naturvetenskapliga discipliner inom den högre utbildningen i alla arabländer är också generellt lågt – i förhållande till länder som använt kunskap till take off, såsom Korea – men ändå finns det arabländer, som t ex Jordanien följd av Algeriet, som har utmärkt sig inom det här området.

I kontrast till deras låga produktion inom naturvetenskap och teknologi, och oroande resultat inom humaniora, kan arabsamhällena vara stolta över tillgången på utmärkta litterära och artistiska arbeten på högsta nivå. En anledning är att medan naturvetenskap och teknologi behöver ansevärd sociala och ekonomiska investeringar, kan arabiska artister, och gör det vanligtvis, genomföra högkvalitativa arbeten utan större institutionellt eller materiellt stöd. Innovation inom litteratur och konst fungerar under andra förhållanden än de som är nödvändiga för kreativitet inom forskning och utveckling. En arabisk forskare skulle högst osannolikt vinna Nobelpriset i fysik utan samhällsstöd och institutionellt stöd medan en arabisk romanförfattare kan uppnå den utmärkelsen i litteratur även i avsaknad av sådant stöd. Det tycks inte finnas någon beroendekorrelation mellan litterär kreativitet och välstånd, även om ekonomiskt oberoende kan stärka en författares intellektuella frihet. Svåra förhållanden kan ibland ge intellektuell och

politisk stimulans för litterärt skapande. Även om den artistiska kreativiteten trotsar samhälleliga restriktioner, blockeras bristen på frihet den allmänna tillgången till böcker och andra former av artistiska verk.

The Knowledge Block: Censorship

The author and the publisher are forced to submit to the moods and instructions of 22 Arab censors and this prevents a book from moving freely and easily between its natural markets.

*Fathi Khalil el-Biss,
Vice President of the Arab Publishers Union*

Litterär produktion möter andra större utmaningar. Dessa innefattar det låga antalet läsare på grund av det höga antalet icke läs- och skrivkunniga i några arabländer och den arabiska läsekretsens svaga köpkraft. Detta begränsade läsande framgår tydligt i det antal böcker som utges i arabvärlden, och som inte överstiger 1,1 procent av världsproduktionen, trots att araberna utgör 5 procent av världens befolkning. Produktionen av litterära och artistiska böcker i arabländer är lägre än den allmänna nivån. 1996 översteg den inte 1 945 böcker, vilket motsvarar enbart 0,8 procent av världsproduktionen, med andra ord mindre än utgivningen i ett land som Turkiet som har en befolkning motsvarande en fjärdedel av arabländernas befolkning. Ett stort utbud av religiösa böcker och en motsvarande brist på böcker inom andra områden karakteriserar den arabiska bokmarknaden. Religiösa böcker svarar för 17 procent av det totala antalet böcker utgivna i arabländer, i jämförelse med 5 procent av det totala antalet böcker utgivna i andra delar av världen.

Rapportens analys av kunskapsläget i arabländer visar att det finns ett betydelsefullt humankapital som finner en fristad från en inskränkande samhällspolitisk miljö genom kreativitet och kan, under gynnsamma förhållanden, utgöra en fast strukturell grund för en kunskapsrenässans.

Växande kunskapsresultat: Mål och medel

Rapportteamet intervjuade ett urval fakultetsmedlemmar vid arabiska universitet om kunskapsförvärvandet i regionen. De tillfrågade uttryckte i allmänhet otillfredsställelse med kunskapsförvärvandets status i deras länder (genomsnittsgraden för tillfredsställelse var 39 procent). Deras tillfredsställelse med vilken omfattning arabisk kunskap främjar mänsklig utveckling var något mindre (genomsnittet var 35 procent). Undersökningen bekräftade att stimulansen till kunskapsförvärvande måste bli kraftfullare i arabländer, när friheten att förvärva kunskaper underkastats många restriktioner.

Graderar man kunskapsystemets olika aspekter, ansåg de tillfrågade att avsaknaden av en rimlig nivå

av frihet inom radio och television (30 procent) var en av de största hindren för kunskapsförvärvande. Samma bedömning angavs om forskning och utveckling inom den offentliga sektorn, även om, enligt de tillfrågade, det senare området ges mer frihet, och att dess problem har mer med frågor om organisation och finansiering att göra.

För att kunna jämföra arabländernas kunskapskapital med andra länder, använder sig rapporten av ett nytt sammansatt index uppbyggt av 10 indikatorer relaterade till olika dimensioner av kunskapskapital. Detta försök att mäta visade på flera begränsningar i data och metod men indikerade ändå på att arabländerna befinner sig långt efter de ledande u-länderna, för att inte tala om i-länderna, vad gäller kunskapskapitalets kvalitet och kvantitet.

Träffade av inkonsekvens eller kontraintuitiva resultat från tillämpandet av indexet, tog rapportteamet också hänsyn till sju kumulativa kunskapsindikatorer eller slutresultat (såsom export med ett högteknologiskt innehåll och andra resultat), och deras relation till de andra kunskapsindikatorerna. Analysen visade ingen korrelation mellan de två grupperna.

Analysen drog slutsatsen att den utmaning som kännetecknar arabländer inte enbart består av att hinna ikapp andra länder vad gäller kunskapsindikatorer; snarare går det längre än så genom att räkna med hårt arbete för att uppnå motsvarande kunskapsresultat genom att utveckla solida institutionella strukturer och genom att utkristallisera den nödvändiga politiska viljan, med stöd av tillräckliga resurser, speciellt på pan-arabisk nivå.

Importerad teknologi: förbrukning kontra införande

Arabländers försök med överföring och införande av teknologi har varken uppnått önskat teknologiskt avancemang eller frambringat tilltalande avkastning på investeringar. Att importera teknologi har inte resulterat i dess införande och eget bruk i värdlandet, än mindre till dess utbredning och tillverkning.

Ali Mustafa Musharrifah:

*On the Importance of the History of Science
for the Advancement of Knowledge*

“Civilised nations must have a culture associated with their history of scientific thought. ... Our scientific life in Egypt needs to catch up with our past in order to acquire the necessary strength, life and controls. We in Egypt transfer the knowledge of others then leave it floating without any relationship to our past or any communication with our land. It is a foreign commodity that is strange in its looks, strange in its words and strange in its concepts.”

De två största misslyckandena har varit frånvaron av effektiva innovationer och kunskapsproduktionsystem i arabländer, och bristen på rationell politik som genomsyrar väsentliga värden och institutionella framsteg som stödjer ett kunskapssamhälle. Dessa problem har förvärrats av det felaktiga synsättet att ett kunskapssamhälle kan byggas genom att importera vetenskapliga produkter utan att investera i lokal kunskapsproduktion, och genom beroende av samarbete med universitet och forskningscentra i avancerade länder för att utbilda arabiska forskningskadrer utan att upprätta lokal vetenskaplig tradition som främjar till kunskapsförvärvande i regionen.

Ahmad Kamal Aboulmajid

The eternity of Islam does not mean the “rigidity of its law”. It rather means the ability of this law to renew itself and make innovations in response to the movement of life and the changes of its forms. The originality and distinction of Muslims do not mean their isolation from the rest of mankind, inward-looking in a closed circuit, surrounded by a wall without doors. They rather mean communication with people, living with them and – through that – providing them with the loftier values and grand principles, which are based on the Islamic doctrine, law and moral structure.

Bristen på nationella innovativa system i arabländer motsvarar i själva verket ett slöseri på investeringar i industriell infrastruktur och orörligt kapital (byggnader, fabriker, maskiner och utrustning). Sådana investeringar resulterade inte i det välstånd som arab-samhällena hade eftersträvat genom åtgärder andra än åderlåtning av råmaterial, inte heller väntade sociala intäkter. Investeringar i produktionsmedel leder inte till verklig överföring och ägande av teknologi utan snarare till en ökning av produktionskapaciteten. Vidare är detta ett tidsbundet förvärv, det börjar undergrävas så fort den anskaffade teknologin blir omodern. Produkter och tjänster utvecklade genom importerad teknologi blir ekonomiskt omöjliga och icke konkurrenskraftiga på lokala marknader, samtidigt som teknologi och produktion i de avancerade länderna ständigt förnyas genom deras egen förnyelse och innovationssystem. Detta sker inte i arab-

länder som, med sin åldrande teknologi, har fastnat i fel ända på teknologistegen. De måste fortsätta köpa ny produktionskapacitet som och när den teknologiska förmågan de har blir omodern.

Samtidigt har arabländer inte lyckats bli attraktiva områden för utländska direktinvesteringar (FDI). Inget av dem figurerar bland de tio mest FDI-attraktiva länderna i u-världen.

Överföringen, införlivandet och produktion av kunskap som kan generera ny teknologi kräver en organiserad miljö som tillför stimulans för kunskapsproduktion. En sådan miljö skulle stärka länken mel-

Milad Hanna: Harmony of Religions and Knowledge in the Arab World

This co-existence between Christianity and Islam in the Arab world presents a model of unity in diversity. It is one of the reasons for progress, which has pushed humanity to advance through knowledge acquisition.

lan forsknings och utvecklingsinstitutioner och produktions och tjänstesektorerna och främja nationell kapacitet för innovation.

Samhällsmiljön för kunskapsförvärvande i arabländer

Det kunskapsbaserade samhällets pelare:

Kultur

Kunskapssystemet är påverkat av sociala, kulturella, ekonomiska och politiska faktorer. Bland de allra viktigaste av dess faktorer är kultur i dess båda aspekter: den akademiska kulturen och den folkliga kulturen. Inom arabisk kultur utgör intellektuellt kulturarv en oundgänglig komponent. Språket är den bidragande bäraren av den här kulturen och religionen är den huvudsakliga och omfattande övertygelsen som vägleder dess liv. Moral, sociala och politiska värden reglerar och agerar i det arabiska kulturella systemet.

Religion manar människor att söka kunskap, oavsett några antiutvecklingstolkningar

Otvivelaktigt är relationen mellan religion och kunskap och dess produktion strukturellt associerat med begrepp fastställda av religionens karaktär och den ställning den har gentemot det världsliga livet. Islamiska religiösa texter upprätthåller en balans mellan religion och världsligt liv, eller mellan jordiskt liv och i det tillkommande. Den förhärskande tendensen i den arabisk-islamistiska kulturen är ett starkt intresse av världsligt liv, vetenskap och att främja kunskap och vetenskap i olika former.

Utvecklingen i arabvärlden och de nationella politiska, sociala och ekonomiska problemen under åren efter självständigheten hade emellertid stor inverkan på det intellektuella, akademiska och kulturella livet i arabländer. Religion – och dess associerade idéer och teleologi – var bland de huvudsakliga aspekter som påverkades av dessa utvecklingar. En allians mellan några förtryckande regimer och vissa former av konservativa religiösa företrädare resulterade i tolkningar av islam, som tjänar regimen, men är fientlig till mänsklig utveckling, särskilt vad gäller åsiktsfrihet, tolkning av värderingar, regimers ansvar gentemot medborgarna och kvinnans deltagande i offentligt liv.

Ofriheten till politiskt utövande i många arabländer gjorde att några islamistiska rörelser fick gå under jorden medan andra anpassade sig och iklädde sig islamistisk skrud. Utan fredliga och effektiva politiska kanaler för att ta itu med orättvisor i arabvärlden, på nationell, regional och global nivå, har några rörelser som identifierar sig som islamistiska tillgripit restriktiva tolkningar och våld som uttryck för politisk aktivitet. De har backat upp de förbittrades glöd mot både opponerande politiska krafter i arabländer och ”de andra”, anklagande dem för att vara fiender till själva islam. Detta har ökat tempot för konflikt och friktion med samhälle, staten och ”de andra”. Detta tillstånd av ”opposition” till och ”konfrontation” med västvärlden, i synnerhet, nådde sin topp genom händelserna den 11 september 2001. I detta sammanhang utsattes själva den islamistiska religionen för en kraftfull kränkning, förtal, provokation och kritik, som bitvis visade på total okunnighet och bitvis fullständiga påhitt.

Tvärt emot att vara kunskapsmotståndare manar äkta religion människor att söka kunskap och att upprätta kunskapssamhällen. Kanske det bästa beviset över detta är den tid när arabisk vetenskap blomrade och hade framgång, en tid som kännetecknades av stark symmetri mellan religion, representerad av islam, och vetenskap.

Det arabiska språket: ett kulturarv, en resurs och en kris

Språkets roll är fröet i ett kunskapssamhälle, därför att språk är en oundgänglig grund för kultur och därför att kultur är den huvudsakliga axel runt vilken utvecklingsprocessen roterar. Språk har en central roll i kultursystemet på grund av dess associering med ett antal komponenter: intellekt, kreativitet, utbildning, information, kulturarv, värderingar och uppfattningar. Idag, när vi är på väg in i kunskapssamhället och i framtiden, möter emellertid det arabiska språket flera utmaningar och en verklig kris inom teori, gramma-

tik, vokabulär, språkbruk, dokumentering, kreativitet och kritik. Till dessa krisaspekter måste vi lägga de nya utmaningar som uppkommit genom informationsteknologin, som relaterar till språkets datoriserade automation.

Relationen mellan det arabiska språket och teknologiöverföringen och -absorberingen innefattar många frågor. De två största och två centrala områden och som har ett inbördes samband är universitetsutbildningens arabisering och undervisningen i det arabiska språket. Universitetsutbildningens arabisering har blivit livsviktigt för att möjliggöra för unga studerande att utveckla bestående kritiska och kreativa fakulteter på sitt eget språk och att införliva det ökande vetenskapliga kunnandet. Vidare skapar ett misslyckande att arabisera forskning hinder för kommunikation mellan olika vetenskapliga discipliner och hämmar kunskapsutbytet. Författarna understryker att språk är en av hörnstenarna i systemet med mänsklig utveckling och betonar att arabiseringssatsningar borde åtföljas med större satsning på undervisning i främmande språk för alla.

Undervisningen i arabiska genomgår också en svår kris i både metodlära och kursplaner. Den mest framträdande aspekten av den här krisen är den växande misskötseln av de funktionella aspekterna av det arabiska språkets användning. Språkfärdigheten i vardagslivet har förfallit och undervisning i det arabiska språket är ofta begränsad till skrivande, på bekostnad av läsande. Situationen för undervisning i det arabiska språket kan inte skiljas från den om klassisk arabiska i allmänhet, som har upphört att vara tal-språk. Det är enbart det skrivna och lästa språket; det formella språket för intellektuella och akademiker, som ofta används för att demonstrera kunskap vid föreläsningar. Klassisk arabiska är inte språket för frukt-samma, spontana uttryck, känslor, dagliga möten och vanlig kommunikation. Den är inte ett medel för upptäckande av vårt innersta väsen eller yttre omgivningar.

Rapporten understryker därför att det har blivit viktigt att beslutsamt arbeta för att stärka arabiskans språkliga sköld och skärpa dess praktiska kännetecken, som framhäver dess universella karaktär och dess förmåga att ta in ny informations- och teknologisk utveckling. Till detta ska läggas säkerställande av dess relation med världsspråk och ombesörjning av nödvändiga ekonomiska, sociala och tekniska villkor för att stärka språket och dess kreativa produkter.

Populärkultur, mellan likformighet och kreativitet

Gemensam och muntlig folklig kultur är ett omfattande förråd av erfarenheter och kreativa försök som har berikat, och fortsätter att berika, det intellektuella, känslomässiga och beteendemässiga livet för alla människor i alla samhällen. Folklig kultur är i allmänhet väldigt rik i sin utformning, övergripande kun-

skap, uppfattningar, konster, moral, regler, sedvänja och tidig industriell kunskap.

Arabisk folklig kultur delar alla dessa kvaliteter. Ett särdrag är att den uttrycks i två stämmor: ett, en konformistisk stämma, som vill hålla fast vid kända mönster, den andra kreativa stämman, som ifrågasätter erhållen visdom och betonar kunskapens betydelse. Biografier, en vanlig berättarform, är ofta fyllda med historisk och geografisk kunskap som mänsklig insikt. Romantiska berättelser skildrar fingerade ideala världsliga uttrycksformer av längtan, drömmar och ambitioner. Dessa och andra former av muntlig kultur deklameras om och om igen när grupper samlas och möts på kvällar, och är ett sätt att dela historisk kunskap och regler relaterade till seder och bruk. Många populära berättelser lovprisar värdet av information, och framställer den som värdefullare än välfärd. Den höga respekten som vanligtvis visas skriven text av folksamlingar visar på det värde de ger lärande och kunnande.

Kulturell öppenhet, från imitation till kreativ interaktion

Historiskt utgjorde den arabiska kulturen inte ett slutet system, men vid viktigare historiska tidpunkter, framträder en till viss del stoltserande och tydlig förmåga att öppna dörren, att utvecklas och överträffa sig själv. Den välkomnade erfarenheterna från andra nationer och tillförde dem till sitt kunskapssystem och sin livsform, utan hänsyn till skillnader och variationer som åtskilde arabsamhällen från dessa nationer och deras erfarenheter.

Den första av de två betydelsefullare externa influenser som den här kulturen anammade kan dateras till tiden för vetenskaplig kodifiering och mötet med den grekiska civilisationen och vetenskapen – det fanns verkligen ett behov av att ta till sig dessa vetenskaper – under 200 och 300-talen enligt A H (den islamska kalendern) – 800 och 900-talet A D.

Den andra större erfarenheten kom när den moderna arabvärlden mötte den västliga civilisationen och öppnade för vetenskap, litteratur och andra former av västerländsk kultur i början av 1800-talet. Resultatet av den sammandrabbningen var en förnyelse och modernisering av arabiskt kulturarv, härstammande från tidigare, öppnade upp för framtiden och visade riktlinjerna och rikligheten av moderniseringens krafter och den västerländska produktionens rika skörd inom alla kunskapsområden, vetenskap, konst, litteratur och teknologi.

Arabisk kultur finner emellertid att den som andra kulturer står öga mot öga mot en växande global kulturell homogenitet och relaterade frågor om kulturell mångfald, kulturell individualitet, frågan om "vi" eller "andra", och sin egen kulturella karaktär. Dessa och liknande frågor reser farhågor, fruktan och risker hos människor. Funderingar om språkets och kulturens utdöende och identitetsavtagandet har bli-

vit allestädes närvarande i arabiskt tänkande och kultur.

Sanningen är den att arabisk kultur har inget val utom att åter ta del i ett nytt globalt experiment. Den kan inte isolera sig, förnöjsamt leva ensamma med sin historia, den tidigare och ärvda kulturen i en värld vars segrande makter når ut i alla världens hörn, dominerar alla former av kunskande, uppträdande, liv, varuproduktion och innovationer. Otivelaktigt skulle en del riktningar inneslutna i den här kulturen föredra en politik med utträde, av förkastande och fientlighet till alla värden, idéer, och tillämpning framkallad av denna globala kultur. Detta kan på sätt och vis verka försvarbart men en negativ politik med ”icke-interaktion” kan bara leda till en försvagning och en minskning av arabiska kulturstrukturer hellre än dess förstärkning och utveckling.

Vidare har den globala kulturen sina egna dimensioner på kunskap, vetenskap och teknologi, som länder försummar på egen risk. Öppenhet, interaktion, assimilering, absorbering, revidering, kritik och prövning kan inte annat än stimulera kreativ kunskapsproduktion i arabsamhällen. Detta är redan märkbart inom många sektorer av samtida arabisk kultur där olika former av kreativ utveckling uppenbarar den välgörande roll som global och mänsklig kulturell interaktion spelar. Denna process fortsätter att ske oavsett alla lokala avskräckningsmedel och externa hinder och trots svårigheterna genom nationell och internationell politik, där några makter eftersträvar total hegemoni eller väljer sammanstötningens och konflikten väg, hellre än förståelse, dialog, samarbete och växling av makt.

En analys över den arabiska kulturens komponenter pekar på att dess grunddrag, som sträcker sig över tre årtusenden, är kapabelt att stödja skapandet ett kunskapsamhälle under det tredje årtusendet lika skickligt som det gjort under slutet av det första årtusendet och i början av det andra. Vidare kan styrkan och rikedom i den arabiska kulturen förstärka arabsamhällets kapacitet att effektivt ta hand om globaliseringens våldsamma omlopp.

Ekonomisk struktur: Från uttömda resurser till frambringandet av kunskap

Det som huvudsakligen kännetecknar arabländers produktionsmönster, och som påverkar kunskapsförvärvandet, är ett stort beroende av uttömning av råmaterial, huvudsakligen olja, och beroende av inhyrningsekonomi. Det här ekonomiska mönstret lockar samhällen att importera experter från andra länder då det är en snabb och lätt utväg som emellertid leder till en minskad efterfrågan på kunskap och förlorade möjligheter att producera den lokalt och nyttja det effektivt inom ekonomiska aktiviteter. En stor del av arabisk ekonomisk aktivitet är koncentrerad på basvaror, som jordbruk, som i huvudsak fortsätter traditionellt, och inom industrier specialiserade

på produktion av konsumtionsvaror, vilket i stor utsträckning är beroende av tillverkningslicenser erhållna från utländska bolag. Samtidigt fortsätter andelen kapitalvaruindustri och högteknologiska industrier att minska. Efterfrågan på industriprodukter påverkas negativt av de begränsade arabiska marknaderna, arabekonomiernas svaga konkurrenskraft och avsaknaden av insyn och ansvar, som uppmuntrar överlappning, och ibland hemliga samförstånd mellan den politiska eliten och affärseliten. Bristen på konkurrens minskar produktiviteten och därmed kunskapskraven inom ekonomisk aktivitet. Istället avleder konkurrensfördelar och förmågan att maximera profiten från favorisering i maktstrukturer, manifesterad i pengar och politik. Motstånd mot att arabekonomier öppnar sig mot världen utanför och deras begränsade exponering för utländsk konkurrens, sammanlänkad med tidvis orimligt skydd av lokal produktion genom importsubventionspolitik, har också dämpat främjandet av produktivitet och behovet av kunskap.

Krav på kunskap har minskat inte enbart på grund av fallande ekonomisk tillväxt och produktivitet i arabländer under de senaste tjugofem åren utan också genom den enorma koncentrationen på välstånd till ett fåtal. Även om en del ekonomier i världen tidigare lyckats uppnå ekonomisk tillväxt trots att deras fördelning av inkomster och välfärd varit sned, inträffade detta i ett globalt sammanhang som karakteriserades av ett stort antal slutna ekonomier. Öppnandet av kapitalmarknader till följd av globaliseringen minskade chanserna för lokal tillväxt genom koncentration. Den enorma mängden arabiskt kapital investerat i i-länder och, därför arabvärlden förnekad, bevisar tydligt att, i termer som mänsklig utveckling, det inte är innehavet av pengar och välstånd som räknas utan hur produktivt sådant välstånd investeras.

Att åter få ekonomisk tillväxt i arabvärlden och dess huvudfråga – ökad produktivitet – är två förutsättningar för ökad kunskap, men det räcker inte. De bli tillräckliga enbart när beslutsfattare i arabsamhällen, affärssektorn, det civila samhället och hushållssektorn bestämmer sig för att som första prioritet bygga kunskapsamhället och tänker på detta i alla sina beslut att spendera och investera.

Social stimulans: makt och välfärd försvagar kunskapens moral

Politiska, sociala och ekonomiska förhållanden spelar en avgörande roll i skapande av värdesystem och samhällsstimulans. Efter självständigheten hamnade de flesta arabländer under nationella politiska regimer som representerade liten förnyelse på den enväldiga styrelseformen från forntiden och nyare historia. Social och individuell frihet var begränsad inom vissa områden och var totalt frånvarande inom andra, vilket påverkade moral och praktiska värden hos folket.

I arabländer har maktfördelning, som ibland överensstämmer med välståndets fördelning, påverkat sam-

hällens och individers moral. Strävandena efter personlig vinst, gynlandet av det privata över offentliga tillgångar, social och moralisk korrption, avsaknaden av ärlighet och ansvar och många andra sjukdomar, var alla på ett eller annat sätt relaterade till en sned maktfördelning och resulterande i sociala skillnader. Rättvisan, har före alla andra, blivit offret för det här förfarandet.

*Abdul Rahman al-Kawakibi:
The Character of Despotism*

We have become accustomed to regarding abject submission as polite deference; obsequiousness as courtesy; sycophancy as oratory; bombast as substance; the acceptance of humiliation as modesty; the acceptance of injustice as obedience; and the pursuit of human entitlements as arrogance. Our inverted system portrays the pursuit of the simplest knowledge as presumption; aspirations for the future as impossible dreams; courage as overreaching audacity; inspiration as folly; chivalry as aggression; free speech as insolence and free thinking as heresy.

Oljeboomen hjälpte också till att undergräva värden och samhällelig stimulans som borde ha varit till hjälp för att höja kreativiteten i förvärvande och spridning av kunskap. Med spridningen av negativa värden under den perioden försumrades kreativa förmågor och kunskap förlorade sin betydelse för mänsklig utveckling. Det sociala stillaståndet för forskare, utbildade personer och intellektuella föll. Sociala värden mättes i sådana kriterier som pengar och lycka, utan hänsyn till hur denna lycka tillskansats. Ägarskap och innehav ersatte kunskap och intellektualism. Det värsta var kanske att också värden som självständighet, frihet och betydelsen av att tänka kritiskt också gick i graven.

Förtryck och marginalisering bidrog till att avtrubba önskan efter färdighet, lycka och åtagande. Som ett resultat blir ligkiltighet, politisk apati och känslan av meningslöshet farligt vanliga bland breda lager av befolkningen. Arabiska medborgare är allt mer undanhållna från att driva på förändringar i sina länder.

Rapporten uppmanar staterna, det civila samhället, kultur och massmediainstitutioner, upplysta intellektuella och befolkningen i stort att ”plantera” de värden som stimulerar till åtgärder och förnyelse inom de politiska, sociala och ekonomiska områdena. ”Reformera sinnet” är onekligen ett betydelsefullt behov för arabisk kultur, redan nu är ”förbättringsåtgärder” lika angeläget.

En centrifugal ekonomisk, social och politisk miljö i regionen, sammanlänkad med centripetalfaktorer i andra länder resulterade i det växande fenomenet av arabisk flykt av utbildade. Emigrationen av kvalificerade araber skapar en form av omvänt utvecklingsbistånd då mottagande länder uppenbarligen drar

nytta av arabiska satsningar på utbildning och undervisning. Ännu viktigare är emellertid de förlorade möjligheter genom utströmningen av välutbildade: det förlorade potentiella bidraget emigranter kunnat ge till kunskap och utveckling i sina ursprungsländer. Denna dubbla förlust kräver ordentliga åtgärder för att minimera dess faror: först genom att stoppa förlusten av experter och kunnande till andra länder, och för det andra genom att ge arabiska medborgare motivation att återvända, antingen för tillfälliga uppgifter eller för gott till sina ursprungsländer med ett mänskligt kapital som är mycket större än när de flyttade. Detta kan uppnås enbart genom att sätta igång ett seriöst projekt för mänsklig utveckling som skulle vara attraktivt för högkvalificerade emigranter att återvända hem temporärt eller permanent för produktiva och personliga uppgifter för att tjäna sina länder.

Olikt den arabiska kulturen uppenbarar analysen av arabiska sociala och ekonomiska strukturer ingrodade hinder mot kunskapsförvärvande i arabvärlden. Enbart genom att komma ifrån dessa hinder genom reformer kan ett kunskapsamhälle utvecklas.

The Arab Brain Drain

Roughly 25% of 300,000 first degree graduates from Arab universities in 1995/96 emigrated. Between 1998 and 2000 more than 15,000 Arab doctors migrated.

Data provided by A.B. Zahlan

Det politiska sammanhanget

Förtryck, kunskap och utveckling

Politiska hinder för kunskapsförvärvande, som rapporten framför, är till och med större i arabländer än de problem som finns på grund av socio-ekonomiska strukturer, vilka i sin tur anses vara mer blockerande än de kulturella dragen.

Politisk makt har en nyckelroll genom att bestämna kunskapsinriktningen och påverka dess utveckling. Den stödjer kunskap som gynnar dess mål och undertrycker motsatta mönster. Politisk instabilitet och våldsamt kamp för tillträde till politiska positioner i avsaknad av en vedertagen regel för fredlig rotation av makten – helt enkelt demokrati – hindrar kunskapsstillväxt i den arabiska myllan. Ett av de huvudsakliga resultaten av den instabila politiska situationen har varit de vetenskapliga institutionernas underkastelse inför politiska strategier och maktkonflikter. I förvaltningen av dessa institutioner får politiska lojaliteter företräde framför effektivitet och kunskap. Maktens bojar påverkar sinnet, kväver lärandets flamma och dödar ambitionen att förändra.

Rapporten uppmanar till upprättandet av en oberoende kunskapsfär som producerar och främjar kunskap fri från politiskt tvång. Detta är enbart möjligt genom en demokratisering av det politiska livet och

kunskap om och garantier för att kunskap fritt kan förvärvas och produceras.

Lagar behövs för att garantera arabiska medborgare den oundgängliga rätten till kunskap – åsiktsfrihet och yttrandefrihet som är en förutsättning för att kunskap ska blomstra. Den internationella konventionen om mänskliga rättigheter har undertecknats av huvuddelen arabstater, men de har varken anammats av den rättsliga kulturen eller blivit införlivade i väsentlig nationell lagstiftning. Men frihetsproblemet i arabvärlden är inte enbart relaterat till implementering av lagar utan lika mycket till brott mot dessa lagar. Förtryck, det godtyckliga tillämpandet av lagar, selektiv censur och andra politiskt motiverade restriktioner är omfattande. Ofta tar de formen av lagliga restriktioner beträffande publikationer, sammanslutningar, allmänna samlingar och elektroniska media, vilket hindrar dessa från att utöva sin kommunikativa och kulturella roll. Sådana restriktioner hindrar också kunskaps-spridning och utbildning av den allmänna opinionen.

De än farligare restriktionerna är de som utförs av säkerhetstjänster när de konfiskerar publikationer eller förbjuder människor från att komma in i ett land eller hindrar försäljning av särskilda böcker under marknader genom att lyfta fram andra böcker. Genom dessa utövanden agerar dessa myndigheter utanför konstitutionella ramar och lagar genom att åberopa förevändningar som ”nationell säkerhet” eller allmänna ordningen. Andra former av restriktioner kommer från trångsynta självutnämnda väktare över

“It is quite clear that the dilemma of Arab development will not be solved without focusing fully on human development – the development of the citizen and his/her role in economic, social and political life.”

Mustafa Al-Barghouthi

allmän moral, och från censur av böcker, artiklar och mediainslag. Kreativitet, innovation och kunskap är de första offren för undertryckandet eller förnekande av friheter.

En global sammanfattning som visar på en förändring

Globaliseringen i dess nuvarande form och existerande institutioner ses ofta som medel att tillgodose de rika och mäktiga nationernas intressen och deras dominans över världsekonomin, kunskapsflöden och, i förlängningen, möjligheter till utveckling. Utan förändringar som ändrar balansen för globalt ledarskap mer mot u-ländernas behov och förväntningar, inkluderande arabländer, kan inte globaliseringen hjälpa dessa nationer att uppnå mänskliga framsteg.

“If we are not careful, the intellectual property rights system may introduce distortions that would be detrimental to the interests of developing countries.”

Commission on Intellectual Property Rights (London, Sept 2002).

Kanske det viktigaste exemplet ur ett kunskapsperspektiv är inställningen hos i-länderna, de huvudsakliga kunskapsproducenterna på global nivå, att kunskap ska överföras från allmångods till en privat egendom genom instrumentet intellektuell äganderätt som till stor del ägs av det industrialiserade väst. Detta sker nu även i fall där kunskap har sitt ursprung i u-länder och senare övertagits av institutioner i i-världen. Trenden hotar att klippa av u-länders möjligheter att överta ny kunskap och den äventyrar särskilt produktiva sektorer såsom medicin och farmakologi.

I arabländernas fall kräver ett kvalitativt steg in i kunskapseffektivisering ett system som effektivare formar samarbete på pan-arabisk nivå.

En strategisk vision för att upprätta ett kunskapssamhälle i arabvärlden

Rapporten för samman de olika trådarna i sin analys av arabisk kunskap i en slutlig strategisk vision över det arabiska kunskapssamhället, med stöd av fem punkter:

1. Garanti om grundfriheterna åsikts-, yttrande och mötesfrihet genom gott regeringsutövande förpliktigt genom lag

Ett frihets klimat är en betydelsefull förutsättning för kunskapssamhället. Dessa friheter är tröskeln till

kunskapsproduktion, till kreativitet och innovation, och till starkt vetenskaplig forskning, teknisk utveckling och konstnärliga och litterära uttrycksformer. Konstitution, lagar och administrativa former behöver förfinas för att avlägsna alla restriktioner av väsentliga friheter, särskilt förvaltningscensur och säkerhetstjänsters reglerande restriktioner om produktion och spridning av kunskap och alla former av kreativa uttrycksformer.

2. Spridning av högkvalitativ utbildning till alla

Det detaljerade förslaget till reformering inom utbildning innefattar: prioritering av tidig skolgång; tillförsäkra allmän basutbildning för alla och utsträcka den till åtminstone årskurs tio; utveckla ett vuxenutbildningssystem för livslångt lärande; förbättra utbildningskvaliteten på alla nivåer; ge särskild uppmärksamhet åt att främja högre utbildning, och inrätta oberoende periodiska kvalitetsutvärderingar på alla utbildningsnivåer.

3. Anamma vetenskapligt tänkande, bygga upp och bredda kapaciteten för forskning och utveckling i alla samhällsaktiviteter

Detta kan uppnås genom att främja grundforskning, och upprätta en centralt samordnad regionala kreativtets- och innovationsnätverk som når ut till hela samhällsmaskineriet och åtnjuter stödande och kompletterande kontakter i den regionala och internationella sfären.

4. Snabb övergång till kunskapsbaserad produktion i arabiska socioekonomiska strukturer

Detta manar till beslutsamma steg mot utveckling av förnybara resurser genom kunskap och teknologisk kapacitet och mot diversifierade ekonomiska strukturer och marknader. Det förutsätter också uppgradering av den arabiska närvaron i den ”nya ekonomin” och konsolidering av ett samhälleligt stimulanssystem som framhåller kunskapsförvärvandet och kunskapsanvändningen för mänsklig utveckling i kontrast till den nuvarande formen där värden är baserade på materiellt ägande och sökande efter fördelar från de två maktkällorna: pengar och makt.

5. Utveckla en tillförlitlig, vidsynt och upplyst arabisk kunskapsmodell

Detta skulle medföra:

- ❖ Avskilja sann religion från politisk exploatering och respektera kritiska synsätt. Den här reformens komponenter innefattar återgående till den civiliserade, moraliska och humanitära visionen av sann religion; återlämna till religiösa institutioner deras oberoende från politiska myndigheter, regeringar, stater och radikala religiös-politiska rörelser; erkänna intellektuell frihet; aktivera rättsvetenskap; bevara rätten att byta doktrin, religiös inriktning och tolkning.
- ❖ Främja det arabiska språket genom att satsa på seriös forskning och lingvistiska reformer för att översätta vetenskapliga termer och slå ett slag för enkelt språkbruk. Detta innefattar också utarbetande av specialiserade, funktionella lexikon och andra referensverk till stöd för användning av van-

liga klassisk vardagliga ord och att användas i barns program, skrivna verk och ljudutgåvor. Detta måste matchas med andra rejäla försök att underlätta arabiskans inläring genom formella och informella kanaler, och att skapa kreativt och utvecklande skrivande för små barn.

- ❖ Återvinna några av de många framstående ljuspunkterna i det arabiska kulturarvet. Dessa måste inkorporeras i den arabiska kunskapsmodellens kärna på ett sätt som sträcker sig långt bortom det självcentrerade lovprisandet av var och ens eget lovordande. Detta arv måste införlivas i och bli förstådd som en del av strukturen för motivering för utveckling och vård av det arabiska kunskapsystemet i arabiskt medvetande och arabiska institutioner.
- ❖ Berika, främja och fira kulturell mångfald inom arabiska länder. Detta förutsätter ordnandet av garantier för skydd av alla subkulturer och för att stimulera dem att påverka varandra, blanda sig, växa och blomstra.
- ❖ Öppna upp för andra kulturer. Sådan ömsesidig påverkan skulle stärkas genom översättning till andra språk; främja ett genomtänkt och generöst utbyte med icke-arabiska kulturer; maximering av nyttan av regionala och internationella organisationer och initiering av reformer i världsordningen genom starkare inter-arabiskt samarbete.

Al-Kindy:

Welcoming the truth regardless of its source

“We should not shy away from welcoming and acquiring the truth regardless of where it came from, even if it came from distant races and nations that are different from us. Nothing is more important than seeking the truth except the truth itself. We should not belittle the truth, or those who utter it or bring it.”

Som rapporten framhåller som avslutning, är kunskap nära förknippad med en religiös förpliktelse som araber borde hedra och utöva. Den pekar ut vägen på den arabiska resan mot en värdig och blomstrande framtid. Kunskapens strävan är pådriven av religion, kultur, historia och den mänskliga viljan att lyckas. Hinder på vägen är de dödligas verk: den bristfälliga strukturen från tidigare och nu – socialt, ekonomiskt och, framför allt, politiskt. Araber måste flytta på eller reformera dessa strukturer för att inta den plast de förtjänar i kunskapsvärlden i början av kunskapsårtusendet.